

ΧΙΟΣ

Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο του Αιγαίου

Του Χρίστου Στεργ. Μπελλέ

Τούτη η πρότασή αφορά στην πανευρωπαϊκή ανάδειξη της Χίου σε **Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο του Αιγαίου**.

Η Χίος μπορεί να αποτελέσει το **Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο του Αιγαίου**, με ό,τι τούτο συνεπάγεται για την ποικιλώνυμη ανάταση του τόπου. Τούτο το εγχείρημα έχει όλα τα εναργή, δυνατά και αδιάλειπτα στοιχεία- κριτήρια να υποστηριχθεί, **αφού λάβουμε υπόψη:**

Πως η Ιστορία – "απούσα" ή ανεπαισθήτως παρούσα, κατά καιρούς και επί μακρόν σε πολλά άλλα νησιά του Αιγαίου και αλλαγού στην επικράτεια, προίκισε αφειδώλευτα τη Χίο με προνόμια και της χάρισε «πρωτιές» στην ευτυχία όσο και τη θλίψη, στην ανάπτυξη όσο και την καταστροφή, στην πρόοδο όσο και το μαρασμό.

Πως η Χίος συγκαταλέγεται στους τόπους που "ερίζουν" – με πολλά ιστορικά "ατού" – για την καταγωγή **του Ομήρου, του αιεγενή ποιητή και πρώτου ιστορικού**. Δεν πρέπει να διαλανθάνει της προσοχής ότι τα ομηρικά έπη, από κοινού με τα ποιήματα του Ησίοδου (γύρω στο 700 π.Χ.), αποτελούν τις πρώτες γραπτές μαρτυρίες που βρίσκουμε στην Ευρώπη.

Πως οι Χιώτες-Ιωνες πρόγονοί μας, με αταβιστικά χαρακτηριστικά φρόνηση-προκοπή, δημιούργησαν έναν αξιοζήλευτο πολιτισμό, που ανάγκασε το **Θουκυδίδη** να τους χαρακτηρίσει **«πλουσιωτάτους των Ελλήνων»** και τη Χίο **«μεγίστην και πλουσιωτάτην των εν Ιωνία ζυμμαχίδων πόλεων»**.

Πως ο Παπαρρηγόπουλος συγκαταλέγει τη Χίο μεταξύ των **«πλουσιωτέρων και εμπορικωτέρων»** πόλεων του Βυζαντίου.

Πως ο Ζολώτας διαβεβαιώνει πως **«το χιώτικο αρχοντολόγιο, μπορεί να θεωρηθεί το πλουσιότερο του Βυζαντίου** όσον αφορά στο πλήθος των αριστοκρατικών οίκων, την παλαιότητα και την επισημότητα, μετά από εκείνο της Κωνσταντινουπόλεως».

Πως η Χίος υπήρξε, επί Βυζαντίου, **έδρα του Ναυτικού Θέματος του Αιγαίου** (Θέμα = Διοικητική Περιφέρεια) κι ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά κέντρα της αυτοκρατορίας. Υπήρξε σημαντικός σταθμός (πόλη-εμπορείο) εισαγωγικού, εξαγωγικού και διαμετακομιστικού εμπορίου, λιμάνι ανεφοδιασμού πλοίων και καταφύγιό τους. **Στο παραπάνω Θέμα** – απ' τα σπουδαιότερα της επικράτειας – **με έδρα τη Χίο, υπάγονταν:** Χίος, Κυκλάδες, Λέσβος, Σάμος, Ικαρία, Λήμνος, Σκύρος, Ίμβρος, Τένεδος και όλες οι εκατέρωθεν του Ελλήσποντου περιοχές (μέρος της Θράκης, η Τρωάδα και τμήμα της Μικράς Ασίας μέχρι του Κυζίκου). Το αμυντικό και πολεοδομικό σύστημα του νησιού προδίδει τούτο το ρόλο.

Πως η Άννα Κομνηνή, αναφέρει τη Χίο και τη Ρόδο σαν τα κυριότερα ναυτιλιακά νησιά του Αιγαίου. Στη Χίο υπήρχαν πολλά ναυπηγεία τόσο στην πρωτεύουσα όσο και τη Βολισσό, τη δεύτερη πόλη σε σημασία μετά την πρωτεύουσα του νησιού, καθώς και σ' άλλα λιμάνια.

Πως ενδεικτικό της ακμής του νησιού αποτελεί και το χτίσιμο της Νέας Μονής, από τον Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Μονομάχο (1042-1054) και την Αυτοκράτειρα Ζωή, που τόσο αυτοί όσο και οι επόμενοι Βασιλείς προίκισαν αφειδώλευτα με τα "τριττά προνόμια". Το Μοναστήρι συνιστά σημαντικό βυζαντινό μνημείο, υπό την προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Πως χάρη στο μοναδικό προνόμιο της «Χίας γης» να παράγει το προϊόν της μαστίχας, το νησί είχε πολλούς εραστές-κατακτητές, κύρια Ιταλούς (Ενετούς, Πιζάτες, Γενουάτες), που υστερόβουλα ζητούσαν μια θέση στην καρδιά του.

Πρόκειται για το προϊόν που διεκδικεί, διεθνώς, τα πρωτεία, όσον αφορά στο μακροχρόνιο της ιστορίας του, που πηγάζει απ' τον Ηρόδοτο (5ος π.Χ. αιώνας) και συνεχίζει στις μέρες μας. **Το προϊόν** που καθόρισε την οικονομική, πολιτική, παραδοσιακή και κοινωνική, γενικά, ζωή του νησιού. **Το προϊόν** που, όσον αφορά στους λαούς της Ανατολής, συνδέθηκε με τα ήθη κι έθιμά, τις παραδόσεις, ακόμα και μ' αυτό τον τρόπο ζωής τους. **Το προϊόν** που, οι από την αρχαιότητα γνωστές θεραπευτικές ιδιότητες του (κατά Ιπποκράτη, Θεόφραστο, Πλίνιο, Διοσκουρίδη, Γαληνό κ.ά.) βρίσκουν σήμερα την πλήρη επαλήθευσή τους. **Το προϊόν** που αποτέλεσε το κύριο συστατικό ταρίχευσης των νεκρών στην Αίγυπτο. **Το προϊόν** που έχει χαρακτηριστεί ΠΟΠ από το 1997.

Πως ο Άραβας περιηγητής, Εδριση, που επισκέφτηκε τη Χίο το 12ο αιώνα τη χαρακτήρισε «πολυανθρωποτάτην και πλουσίαν».

Πως στις μέρες των Γενουατών δυναστών Zaccaria (Ζαχαρία), (1304-1329), οι ετήσιες πρόσοδοι της Χίου – κατά Καντακουζηνό – ανέρχονταν σε 200.000 χρυσά νομίσματα (το 1/5 περίπου των εσόδων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας).

Πως επί των Γενοβέζων κατακτητών Giustiniani (Ιουστινιάνοι) (1346-1566), που αποτελούσαν στρατιωτικοοικονομική δύναμη, ιδρύθηκε η ξακουστή για την εποχή Εμπορική Εταιρεία Μαόνα (Маhона), που εκμεταλλευόταν μονοπωλιακά τη μαστίχα και προσκόμιζε μυθικά για την εποχή κέρδη (πάνω από 50.000 δουκάτα = 5.000.000 σημερινά δολάρια). Η αρχιτεκτονική των Μαστιχοχωριών, με πιστό αντίγραφο τα Μεστά, προδίδει τον ιδιότυπο φεουδαλισμό των Giustiniani.

Πως μεταξύ του 1474-1475 επισκέφτηκε το νησί ο Χριστόφορος Κολόμβος, για να αποσπάσει στοιχεία, χάρτες απ' τους έμπειρους και ξακουστούς στον τότε γνωστό κόσμο Χιώτες ναυικουλάριους και καπετάνιους.

Πως η Χίος υπήρξε το τελευταίο προπύργιο της ορθοδοξίας στο Αιγαίο – και όχι μόνο – αφού η Κωνσταντινούπολη αλώθηκε από τους Τούρκους το 1453, ενώ το νησί "έπεσε" στα χέρια τους 113 χρόνια μετά (το 1566).

Πως επί Τουρκοκρατίας (1566-1912), ο πληθυσμός του νησιού ανερχόταν, πριν τη "Σφαγή", σε 120, κατ' άλλους 130 χιλιάδες και η κοινωνικοοικονομική ανάτασή σε τέτοιο αξιοζήλευτο επίπεδο, ώστε το νησί να χαρακτηρίζεται **«Παράδεισος της Ανατολής»**, καταβάλλοντας φόρο στην Πύλη **220.000** γρόσια, έναντι **300.000** της Κρήτης και **338.000** ολόκληρης της Πελοποννήσου.

Πως επί Τουρκοκρατίας, αλλά, κύρια μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, ακόμα μια πρωτιά επιφυλάσσεται για το νησί της μαστίχας που έχει και πάλι να κάνει με τις Ιωνικές ρίζες του. **Οι Χιώτες - Ίωνες, γίνονται οι θαλασσοκράτορες του κόσμου.** Η ναυτοσύνη, το εμπόριο, μαζί με τις τέχνες, τα γράμματα, το φως, τον πολιτισμό αποτελούν παράδοση που συνεχίζεται και θα συνεχίζεται αιείν.

Πως σ' αυτό τον τόπο λειτούργησε, ουσιαστικά, **το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο και άνθισε η πνευματική ζωή**, σε σχέση με την υπόλοιπη υπόδουλη Ελλάδα, με πρωταγωνιστή τον πάντα επίκαιρο και διαχρονικό κορυφαίο διδάσκαλο του Γένους και πρωτεργάτη του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, Αδαμάντιο Κοραή.

Πως στους στυλοβάτες τούτων των οραμάτων συγκαταλέγεται και το αγλίσμα του τόπου, **η Βιβλιοθήκη "Κοραής"**, η δεύτερη Βιβλιοθήκη, μετά από εκείνη των Αθηνών και μια από τις μεγαλύτερες της Ευρώπης

Πως σ' αυτό τον τόπο, το 1822, διαπράχθηκε μια **γενοκτονία** που συγκλόνησε, κυριολεκτικά, όλο τον τότε πολιτισμένο κόσμο και έμεινε στην Ιστορία σαν «η Σφαγή της Χίου», με 42.000 νεκρούς, 52.000 αιχμαλώτους και 23.000 διασωθέντες, από τους οποίους μόνο 2.000 (κατ' άλλους λιγότεροι) παρέμειναν στο νησί.

Πως, τελικά, **η Χίος αποτελεί λίκνο της νεότερης Ελλάδος, πηγή – μαζί με την Κωνσταντινούπολη και την Επτάνησο – του Νεοελληνικού Πολιτισμού.** Η Χίος έδωσε στους νεοέλληνες τον **Αδαμάντιο Κοραή** που υπήρξε – πέραν των άλλων – ο εφευρέτης της νεοελληνικής ταυτότητας. Αν σήμερα λεγόμαστε Έλληνες και όχι κάτι άλλο (Γραικοί, Ρωμιοί κλπ.) αυτό οφείλεται στον Κοραή.

Αναρίθμητα, ακλόνητα και αδιαμφισβήτητα, τα **"πως"**, καθώς και τα λοιπά επιστημονικά και ιστορικά υποστηρικτικά τεκμήρια. Αφού συνδέσουμε και συνθέσουμε εμπειριστατωμένα το χθες με το σήμερα σ' ένα επιστημονικό (έντυπο και ηλεκτρονικό) απόσταγμα, θα το αποστείλουμε, στη συνέχεια, σε εθνικούς και διεθνείς φορείς και φόρουμ, στα σπουδαιότερα εθνικά και διεθνή πανεπιστήμια και πνευματικά κέντρα, προβαίνοντας, παράλληλα, σ' έναν αγώνα δρόμου, γεμάτου εφόδια, πίστη και πάθος, για την τελική και καρποφόρα αποδοχή της πρότασής μας: **«Χίος: Πνευματικό- Πολιτιστικό Κέντρο του Αιγαίου».**

Αρωγοί, συνοδοιπόροι, συνεργάτες, εγγυητές και πρεσβευτές, όπου δει, για την ευόδωση της πρότασής μας, οι ποικιλώνυμοι συνεργάτες στα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα εθνικά και διεθνή πανεπιστήμια και πνευματικά κέντρα, καθώς και τα πολυάριθμα επίλεκτα μέλη της ελληνικής και διεθνούς πανεπιστημιακής κοινότητας και διαπρεπείς στο χώρο τους επιστήμονες, καλλιτέχνες, δημιουργοί.